

УЧАСТЬ ЮРИДИЧНИХ ОСІБ ПУБЛІЧНОГО ПРАВА В ОСОБИСТИХ НЕМАЙНОВИХ ВІДНОСИНАХ*

Історія виникнення юридичних осіб бере свої витoki із стародавнього римського права. Даний суб'єкт вже тоді визнавався носієм суб'єктивних прав і обов'язків, але лише майнових. Сучасний правопорядок значно розширив коло праводносин, учасником яких може стати юридична особа. Для цього законодавець збільшив обсяг її правоздатності. Зокрема, відповідно до ст. 91 ЦК України, юридична особа здатна мати такі ж цивільні права та обов'язки, як і фізична особа, звичайно крім тих, які за своєю природою можуть належати лише людині. Згідно ж зі ст. 26 ЦК України, фізична особа, поряд з майновими, здатна мати і особисті немайнові права, встановлені Конституцією України та Цивільним кодексом України.

У зв'язку з цим виникає питання, чи здатна юридична особа, в т.ч. юридична особа публічного права, мати особисті немайнові права і, зокрема, особисті немайнові права, що забезпечують природне існування фізичної особи. З цього приводу в теорії цивільного права було виказано дві протилежні точки зору. Представники однієї стверджують, що якої б теорії юридичної особи не дотримуватися, слід визнати, що вона є штучним суб'єктом, а штучному утворенню не можуть належати такі об'єкти, як особисті немайнові блага (Є. О. Суханов). Як результат, юридична особа не здатна бути носієм особистих немайнових прав та обов'язків. Представники іншої точки зору стверджують, що юридичні особи здатні мати особисті немайнові права (В. С. Толстой).

Аналіз обсягу правоздатності юридичних осіб публічного права дозволяє стверджувати, що вони здатні мати не лише майнові права та обов'язки, а й особисті немайнові. Таке твердження може бути проілюстровано наступним чином.

1. Відповідно до ст. 285 ЦК України, право, яке поіменовано, як «право на інформацію про стан свого здоров'я» і входить до групи прав, що забезпечують

* Участь юридичних осіб публічного права в особистих немайнових відносинах / С. О. Сліпченко // Юридичні особи публічного права : участь у цивільному обороті (Матвеевські цивілістичні читання). Матер. міжнар. наук.-практич. Конф, Київ, 8 листопада 2016. – К. : ТОВ «Білоцерківдрук», 2016. – С. 115–116.

природне існування людини, може належати юридичній особі публічного права. Адже згідно зі ст. 65 ЦК України до встановлення опіки або піклування над фізичною особою та призначення їй опікуна або піклувальника, функції опікуна або піклувальника здійснює відповідний орган опіки та піклування. Таким чином, можна припустити, що до встановлення опіки або піклування над фізичною особою в якості опікуна або піклувальника виступає суб'єкт публічного права (юридична особа публічного права). На можливість юридичної особи виступати в ролі опікуна або піклувальника вказує і ст. 66 ЦК України.

2. Зважаючи на те, що право на інформацію про стан здоров'я дитини або підопічного належить опікуну або піклувальнику, а функції останніх можуть бути покладені на спеціальні юридичні особи (юридичні особи публічного права), то припустимо дійти висновку, що носієм цього права може бути і така спеціальна юридична особа, як органи опіки або піклування, дитячі установи, навчальні заклади, заклади та установи охорони здоров'я, заклади соціального захисту населення тощо. І для зазначених організацій таке право, на нашу думку, мало б називатися правом на інформацію про стан здоров'я дитини або підопічного.

Отже, у випадках, передбачених законодавством, юридична особа публічного права здатна мати ряд особистих немайнових прав, що забезпечують природне існування людини. В правовій літературі зазначається, що воно має і право на існування, яке ідентичне праву на життя для фізичної особи. Ідентичність виявляється в тому, що обидва цих права покликані забезпечити екзистенцію суб'єктів.

Визначаючи перспективи подальших досліджень особистої немайнової правоздатності юридичної особи публічного права, відзначимо, що розвиток науки завжди передбачає уточнення і збільшення обсягу існуючих знань. Нова теоретична або експериментальна інформація якраз і повинна або відкидати будь-які вже існуючі уявлення про щось, або доповнювати позитивну частину колишніх уявлень новими гіпотезами та теоріями. Вони, в свою чергу, дають можливість розширити межі достовірного знання, уточнити або спростувати існуючі уявлення. Звісно ж, що запропонована гіпотеза про особисту немайнову правоздатність

юридичної особи публічного права, її подальша перевірка або навіть спростування можуть розширити існуючі уявлення про особисті немайнові права юридичних осіб.